75 років
Служби Народові

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 189. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го ЖОВТНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 11, 1968 No. 189. VOL. LXXV.

— ОСТАННІ ВІСТІ —

Четвер, 10 жовтня, 1968

В АМЕРИЦІ

СЕНАТ 8-ГО ЖОВТНЯ БІЛЬШІСТЮ 66:0 голосів ратифікував міжнародний договір, згідно з яким можна буде рятувати тих астронавтів, які під час летів в космічних просторах мусіли б із якихнебудь причин осідати на чужій території. Цей договір заключений Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй в грудні 1967-го року, і його підписали представники 75-ох держав. СССР вже ратифікував цей договір. Цей договір мають ратифікувати інші великі держави. Американські астронавти вже 11-го жовтня мають летіти в космічні простори та впродовж 11-ох днів літати довкола Землі.

СЕНАТОР З МІННЕСОТИ ЮДЖІН МЕККАРТІ, ведучи виборчу кампанію в Ню Йорку в користь кандидата на федерального сенатора Пола О'Дваєра, заявив, що він тепер не визнає „партійної єдности", подібно, як це він робив тоді, коли старався про номінацію на кандидата на президента проти віце - президента Гюберта Гомфрі. МекКарті сказав, що він тепер не може підтримувати кандидатури Гомфрі. Міг би він це зробити аж тоді, коли б Гомфрі змінив свою програму в трьох пунктах: 1. Заявився за припинення бомбування у В'єтнамі, щоб здобути цим способом мир. 2. Погодився на зміну закону про обов'язкову військову службу. 3. Перевів демократизацію Демократичної Партії.

РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КАНДИДАТ НІКСОН МАЄ мастку на 515,830 дол., як про це повідомив представник його виборчої кампанії, Вінсент Андрю, який дістав дані від пресового секретаря Ніксона — Рона Ціґлера. Ціґлер подав, що Ніксонові активи становлять 858,190 дол., а його пасива виносять 342,360, сальдо становить 515,830 дол. Ніксон має позички в банках, забезпечені його реальностями: домом у Віттєрі в Каліфорнії, що є оцінений на 110,000 дол., та апартаментом в кооперативнім домі в Ню Йорку — вартости 166,856 дол. На Флориді Ніксон має парцелі, оцінені на 401,382 дол. Готівка в касі — 39,385 дол., забезпечення на життя — 16,957 дол.

ГЕНЕРАЛ МАЙОР ЧАРЛЗ П. СТОВН, командант Четвертої армійської дивізії у В'єтнамі, дав був наказ, щоб тих всіх вояків, які не поздоровляють своїх старшин (не салютують їм) негайно висилати на фронти. Але день пізніше представник армії повідомив, що скасовано цей наказ генерала Стовна. Генерал Стовн заявив, що карано тільки тих вояків, які очевидно свідомо не віддавали чести своїм старшинам. Представник Пентаґону заявив, що наказ генерала Стовна не був дуже щасливий. Вояки на військовій базі не мусять віддавати честь своїм старшинам тим способом, що салютують рукою, бо це відвертає їхню увагу від можливого ворога. Цю справу має вирішити американський командант у В'єтнамі генерал Крейтон Адамс.

ДОРАДЧА КОМІСІЯ В СПРАВАХ зернових культур рекомендує Урядові знов зменшити посівну площу під кукурудзу та інші кормові культури в 1969-му році. Ціль цієї рекомендації збільшити ціни на кукурудзу та кормові культури та не допустити до збільшення запасів. Уряд хотів би здобути прихильність виборців на Середньому Заході та збільшити число голосів для Гомфрі. Уряд часто зменшує посівну площу під окремі культури, але технологія спричиняє те, що на зменшених площах родиться більше зерна, як сподіваються. До кормових культур зараховують кукурудзу, ячмінь, овес, риж та насіння сорґум.

У СВІТІ

ДО МОСКВИ ПРИБУЛА нова чеська делеґація, цим разом військовиків, щоб переговорити з большевицькими проводирями та й підписати відповідний договір про „тимчасове" стаціонування совєтських військ в ЧССР. Москва хоче мати документ, який стверджував би „добровільну" згоду чехів на перебування окупаційних військ СССР. У тому документі ніби мають визначити теж термін, коли почнеться і коли повинно закінчитись відкликання більшости окупаційних військ.

У ПРАЗІ ВИСТУПАЛИ на телевізії віце - міністер внутрішніх справ і високий урядовець з державної прокуратури, заспокоюючи чехів, що не приготовляється ніяких показових процесів проти „контр-революціонерів" ані теж масових арештувань. Виступ цих представників чеської влади був спричинений панікою, яку породжують постійні нацькувальні статті совєтської, східньо-німецької і польської преси з вимогами кари проти чеських „контр-революційних" елементів.

У СОВЄТСЬКОМУ ЖУРНАЛІ „ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ" проголошено вийнятки з щоденника, що його писав 75-літній Вілліям Вілліс, фанатичний морський подорожник, який перепливав Атлантійський океан своїм, довгим на 11 стіп, вітрильником. 20 вересня ц. р. знайшли той човен перевернeним догори дном, за 500 миль на захід від Ірляндії. Знайшов його совєтський рибальський тральник. Із знайденого в мікроскопійній каюті щоденника Вілліса та стану човна виходить, що висока хвиля змила подорожника, як він, втративши всі харчі й світляні сиґнали, намагався направити вітрила. Останнім вписом до щоденника була просьба, щоб повідомити його дружину в Ню Йорку, що він почувається „добре".

ЗАХІДНЬО - НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТЕР ОБОРОНИ ГЕРГАРД ШРЕДЕР ЗАЯВИВ, що за найпевнішими даними Совєти збільшили число своїх дивізій на захід від Висли до 42-ох. Це на 15 дивізій більше від часу інвазії до Чехо - Словаччини. Всі ті дивізії знаходяться в стані повної бойової готовости.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ГАРОЛД ВІЛЬСОН ПЕРЕВОДИТЬ тепер зустріч із прем'єром Родезії Існом Смитом на чердаку британського кружляка недалеко Гібральтару. Ця нова несподівана конференція двох лідерів подає надію, що може таки дійде до порозуміння в 3-річному конфлікті між Родезією, кол. колонією Британії, і Британією з приводу одностороннього проголошення Родезією державної самостійности на базі панування невеличкої білої меншини над поверх 4 мільйонами чорних автохтонів. Торговельні санкції проти Родезії з приводу її расистського режиму не довели до упадку уряду Смита, але все ж — він буцім-то охильний тепер більше, як раніше, до порозуміння.

В П'ЯТНИЦЮ ВРАНЦІ МАЄ ПОЧАТИСЯ 11-ДЕННИЙ ЛЕТ АСТРОНАВТІВ АПОЛЛО 7

Кейп Кеннеді, Флорида. — Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація повідомляє, що в п'ятницю 11-го жовтня в ранніх годинах має початися лет трьох американських астронавтів довкола Землі, який має тривати 11 днів. Це буде перший лет трьох американських астронавтів від закінчення летів проєкту Джеміні в листопаді 1966-го року. Це буде перший лет, який започаткує програму Аполло, згідно з якою американські астронавти мали б залетіти на Місяць перед 1970-им роком. Аполло 7 матиме 3-х астронавтів: капітана фльоти Волтера Шірру, майора летунства Донна Ф. Ейзеле і цивіліста Волтера Куннінґгема. Коли вдасться цей 11-денний лет довкола Землі, в грудні ц. р. мав би відбутися лет американських астронавтів до Місяця, де вони мали б, згідно з пляном для Аполло 8, 10 разів облетіти Місяць та після того злетіти на Землю. Тоді відбулиб ся всі проби лету на Місяць, крім самої висадки на Місяць.

Ці три астронавти складають залогу космічного корабля Аполло 7, який 11-го жовтня в п'ятницю має почати лет довкола Землі. Зліва направо: командант Волтер Шірра, Дон Ейзеле і Волтер Куннінґем.

Палата схвалила проєкт про дозвіл на телевізійні дебати Гомфрі-Ніксона-Воллеса

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів 9-го жовтня більшістю 280 до 35-ох голосів приняла законопроєкт, який дає можливість всім трьом кандидатам на президента: Гомфрі, Ніксонові і Воллесові впродовж трьох годин публічно дебатувати на телевізії. Проти цього проєкту республіканці вели обструкцію впродовж 27-годин. Демократи тішаться, бо гадають, що публічні дебати між Гомфрі і Ніксоном можуть бути зворотним пунктом у виборчій кампанії в користь Гомфрі. Демократи твердять, що республіканці бояться, щоб Ніксонові не зашкодив його виступ на телевізії, як це було в 1960-му році, коли, як дехто твердить, Ніксон програв вибори в користь Джана Ф. Кеннеді тому, що він не подобався глядачам і слухачам, виступаючи на телевізії. Ніксон каже, що він міг би дебатувати на телевізії з Гомфрі, але ніяк не міг би виступати разом із Воллесом, бо цим порушив би двопартійну американську систему. Прийнятий Палатою проєкт має ще вирішити Сенат. Не знати, чи Сенат його схвалить, бо там можлива безкінечна обструкція.

Перуанський уряд сконфіскував американські нафтові поля

Ліма, Перу. — 9-го жовтня новий революційний військовий уряд з генерал-майором Хуаном Веляском Альварадом на чолі видав декрет, яким конфіскують в користь уряду нафтові поля вартости 200 мільйонів дол., які є власністю Міжнародної Нафтової Корпорації. Військо увійшло на терен цієї Корпорації і зайняло її на власність уряду. Про це офіційно повідомив новий президент Перу генерал Веляско Альверадо. Це найбільша нафтова корпорація в Перу. Цей крок перуанського уряду матиме відповідну реакцію збоку уряду ЗСА, бо сконфіскована нафтова корпорація є філією американської нафтової фірми, відомої в цілому світі під назвою Стендард Ойл Компані (Ню Джерзі). В декреті уряду не говориться нічого про відшкодування для американських власників сконфіскованої нафтової корпорації. В декреті говориться тільки про борг скофіскованої фірми перуанському урядові.

Опитування виявляють, що Гомфрі дістав би тільки 34 відсотки робітничих голосів

Ню Йорк. — Переведені опитування працівниками Корпорації Публічної Опінії в Принстоні, Н. Дж., виявляють, що якби вибори відбувалися були при кінці вересня, то демократичний кандидат на президента Гюберт Гомфрі дістав би тільки 34 відсотки робітничих голосів, республіканський кандидат Ричард Ніксон дістав би 32 відсотки, а кандидат Незалежної Партії Джордж Воллес — 25. Такий стан настроїв робітничих виборців дуже дивний, бо звичайно зорганізоване робітництво голосує на демократичного кандидата. Опитування відбулося після цього, як провід Американської Федерації Праці — Конґрес Індустрійних Організацій закликав своїх членів голосувати на Г. Гомфрі, називаючи Ніксона ворогом зорганізованого робітництва. В опитуванні був один окремий пункт про те, чи опитуваний знає, що провід АФП-КІО рекомендує підтримувати Гомфрі, і 53 відсотки опитуваних відповіли, що вони знають про це рішення свого проводу. 49 відсотків заявилися проти політики президента Джансона в справі В'єтнаму і тільки 36 відсотків її схвалюють. Голова АФП-КІО Джордж Міні підтримує вповні політику Джансона в справі В'єтнаму.

„Тигри" розгромили „Кардиналів" 13:1 в шостій грі „Світових Серій"

Ст. Луїс, 9-го жовтня. — В шостих змаганнях „Світових Серій" бейсболу дружина „Тигрів" з Дітройту розгромила з рахунком 13:1 місцевих „Кардиналів" і цією перемогою вирівняла рахунок цих фінальних гор за чемпіонат ЗСА на 3:3. В третій зміні цієї зустрічі змагун „Тигрів" Джім Нортон здобув своїм ударом повний пробіг із змагунами „Тигрів" на всіх базах, що принесло чотири пробіги, а дальше в цій же зміні разом 10 пробігів, які остаточно вирішили перемогу.

В останній, сьомій грі „Світових Серій" стануть проти себе кидачі Баб Гібсон з „Кардиналів" і Мікі Льоліч із „Тигрів". Переможець цих рішальних змагань здобуде чемпіонат країни на 1968 рік.

У Москві судять демонстрантів, що протестували проти окупації ЧССР

Москва. — В середу 9-го жовтня ц. р. розпочалась судова розправа проти п'ятьох демонстрантів, які 25 серпня ц.р., разом з двома іншими особами голосно протестували на Червоній Площі у Москві проти совєтської інвазії до Чехо-Словаччини, зібравши довкола себе цим своїм виступом чималу юрбу народу. Їх тоді арештували. Перед судом стали внук кол. міністра закордонних справ Максима Літвінова, Павел Літвінов, дружина ув'язненого совєтського письменника Лариса Даніела, працівник совєтської Академії Наук Константин Бабітський, студент Вадим Делон і робітник Владимір Дремлюґа. Поетку Наталю Горбаневску, яка демонструвала разом з ними, звільнили, щоб опікувалася своєю 4-місячною дитиною, а критика Віктора Файнберґа заслали зразу же до дому божевільних. Трибуналові проводить суддя Валентина Лубенцова. На залю допустили тільки найближчих кревних підсудних. Ніхто з підсудних не признався до вини, дармащо їх судять за 190 ст. карного закону, що погрожує 3-річною в'язницею. Перед судовим будинком зібрався гурт приятелів підсудних, які голосно протестували проти того суду та давали прохожим до підпису відповідну петицію. Очевидно, знайшлися негайно поліційні аґенти й провокатори, які дерли петицію. Між одним таким провокатором, ніби-то ревним партійцем Олеґом Александровим, і кол. генералом Пйотром Ґріґоренком прийшло до гострої суперечки. Пресовий відділ міністерства закордонних справ вперше поінформував закордонних кореспондентів про ту розправу.

25-те засідання Паризької конференції про В'єтнам — знову без успіху

Париж. — В середу 9-го жовтня ц. р. відбулося тут 25-те з черги засідання конференції ЗСА й Північного В'єтнаму, яке проте закінчилось знову без ніякого успіху. На тому засіданні виявилось, що неправдивими були газетні вістки, наче б заступник голови американської делеґації, Сайрус Венс, перевів був у Вашингтоні довгу нараду з президентом Джансоном над проголошенням кінця бомбардування Північного В'єтнаму. Американська сторона не змінила свого становища, що припинення налетів проти Північного В'єтнаму мусить бути зрівноважене відповідним зменшенням воєнних дій збоку комуністів і що ЗСА мусять бути певними, що воно доведе до миру. Зате голова північно-в'єтнамської делеґації Хуан Туі вперше у своїй промові натякнув виразно на короткий час, який ще залишився для урядування президента Л. Б. Джансона. Він заявив: „Коли президент Джансон дійсно хоче мирно розв'язати В'єтнамський конфлікт, то він все ще має досить часу і сили зробити це". Коментатори пояснюють той зворот в'єтнамського комуніста, як своєрідний моральний натиск на през. Джансона у зв'язку з американськими виборами, та, з другого боку, як вияв нетерпеливости комуністів, які бажали б собі, щоб Америка, коштом „втрати обличчя", таки припинила бомбардування останньої частини Північного В'єтнаму.

ЗСА продадуть Ізраїлеві 50 джетових бомбовиків

Вашингтон. — Офіційно повідомлено, що Президент доручив Державному Департаментові розпочати переговоро про продаж суперсніч-них джетових бомбардувальників. Ідеться, за всією вірогідністю, про 50 джетів типу Фантом, Ф-4, що за них віддавна побивалися ізраїльці та продаж яких Президент відмовив був з остраху, що достава Ізраїлеві тих літаків внеможливить порозуміння з Совєтами щодо припинення переговорів в озброюванні країн Близького Сходу. Ізраїль твердить, що Совєти надолужили вже своїми доставами всі втрати в різнородній зброї, що їх зазнали Єгипет і Сирія в минулорічній війні проти Ізраїлю але американські фахівці були переконані, що Ізраїль все одно має ще летунську перевагу над своїми арабськими сусідами. На зміну становища Президента вплинула відома совєтського міністра закордонних справ, висловлена в його минулонедільній нараді з державним секретарем Діном Раском у Ню Йорку — розпочати розмови про припинення достав зброї арабським державам і Ізраїлеві та взагалі про замирення на Близькому Сході. Тому през. Джансон негайно відновив справу продажу тих 50-ох джетових бомбардувальників Ізраїлеві, вартости коло 200 мільйонів дол. Достава Америкою тих літаків Ізраїлеві стоїть теж у зв'язку з мінімальними шансами успіху заходів на терені Об'єднаних Націй що до заведення миру між Ізраїлем і його арабськими сусідами.

„ВВАЖАЄМО ЗА СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК ВИСЛОВИТИ ГЛИБОКУ ТРИВОГУ" — ЗАЯВЛЯЮТЬ АВТОРИ ЛИСТА-ПРОТЕСТУ ДО КЕРІВНИКІВ КПСС І УРЯДУ СССР

В ряді нових документів, одержаних з України і переданих для надрукування у „Свободі", звертає увагу своїм приведеним у заголовку попередженням лист - протест 139 діячів науки, різних ділянок мистецтва, літераторів, робітників та студентів проти продовжуваних в Україні закритих судів в 1955-66 рр. та проти засуду Вячеслава Чорновола. Цей лист-протест, адресований до Л. Брежнєва, А. Косиґіна і Миколи Підгорного, поширюється тепер по Україні у відписах. Лист недатований, але як відомо з інших джерел, він був висланий у квітні ц. р. Справу цього листа розглядали в другій половині травня цього року на поширеному засіданні партійного комітету Спілки Письменників України, і тоді засуджено гостро тих письменників, що його підписали, мовляв, вони стають на оборону „засуджених по заслузі . . . політичних відщепенців, карних злочинців" і т.д., і тоді ж під тиском режимних чинників відреклися своїх підписів письменники Володимир Коломієць і Борис Харчук. З погромницькими атаками на авторів листа виступили на різних зібраннях і в київській „Літературній Україні" відомі совєтські комісари від літератури Василь Козаченко та Олекса Полторацький. Водночас із цим почалися подібні „заходи" проти членів інших мистецьких спілок — організацій Спілки Художників України і Спілки Композиторів України, сполучені дуже часто із звільнюванням із праці тих, що підписали листа-протест, погрозами репресій у відношенні до них тощо.

Лист-протест подаємо нижче в перекладі з російської мови і з усіма підписами:

„Генеральному секретареві ЦК КПРС Л. І. Брежнєву, Голові Ради Міністрів СРСР А. Н. Косиґінові, Голові Президії Верховної Ради СРСР М. В. Підгорному.

Шановні товариші!

Звертаємося до Вас у справі, яка глибоко хвилює різні кола радянської громадськости.

Протягом останніх кількох років у Радянському Союзі провадяться політичні процеси над молодими людьми з середовища творчої і наукової інтеліґенції. Ми занепокоєні цими процесами з ряду причин.

Насамперед, нас не може не тривожити те, що під час проведення багатьох із цих процесів порушувалося закони нашої країни. Наприклад, усі процеси в Києві, Львові та Іванофранківському 1965-66 рр., на яких засуджено понад 20 осіб, провадилися в закритому порядку — всупереч тому, що прямо і недвозначно ґарантоване Конституцією СРСР, Конституціями союзних республік та їх кримінальними кодексами. Мало того, закритий характер процесів сприяв порушенню законности в самому перебігу судових доходжень.

Ми вважаємо, що порушення принципу прилюдности судочинства іде врозріз з рішеннями XX і XXII з'їздів партії про відновлення соціялістичної законности, врозріз з інтересами радянського суспільства, є глумом над найвищим законом нашої країни — Конституцією Союзу Радянських Соціялістичних Республік — і нічим не може бути виправдане.

Принцип прилюдности включає в себе не тільки відкриту судову розправу, але й широке та правдиве насвітлення її ходу в пресі. Відомою є вимога В. І. Леніна про те, що широкі маси повинні все знати, все бачити і мати можливість про все судити, що особливо у відношенні до каральних органів „маса повинна мати право знати і перевіряти кожний, навіть найменший крок їх діяльности" (В. І. Ленін, т. 27, стор. 186). Одначе, наша преса зовсім не реаґувала на політичні процеси, що відбувались на Україні. Щождо політичних процесів, які відбувались у Москві, то короткі повідомлення про них у пресі можуть викликати радше здивовання і образити своєю неповагою до здорового глузду радянського читача, як дати йому дійсну інформацію про ті справи і перебіг судового доходження.

Ця — по суті — безконтрольність і непублічність уможливила порушення конституційних ґарантій і процесуальних норм. Стало майже правилом, що на подібних політичних процесах суд відмовляється вислухувати свідків оборони і обмежується тільки свідками звинувачення. Факти, наведені в широковідомому відкритому листі П. Літвінова і Л. Богораз, красномовно свідчать про те, що суд над Галансковим, Ґінзбурґом, Добровольським і Ляшковою проводилося з грубими порушеннями процесуальних норм.

Звертає на себе увагу та зловісна обставина, що в багатьох випадках підсудним інкримінується висловлювані і обстоювані ними погляди, які зовсім не мають антирадянського характеру, а лише містять у собі критику окремих явищ нашого суспільного життя або критику явних відхилень від соціялістичного ідеалу, явних порушень офіційно проголошених норм. Наприклад, журналіст Вячеслав Чорновіл був суджений Львівським обласним судом 15 листопада 1967 р. лише за те, що зібрав і передав до офіційних органів матеріяли, що розкривають протизаконний і юридично безграмотний характер політичних процесів, проведених на Україні в 1965-1966 роках. І, не зважаючи на те, що обвинувачення не змогло висунути проти В. Чорновола нічого переконливого і не могло навіть виставити проти нього ані одного свідка (з двох виставлених обвинуваченням свідків один не з'явився до суду з невідомих причин, а другий відмовився від своїх попередніх зізнань і дав зізнання в користь В. Чорновола). Не зважаючи на те, що оборона переконливо і яскраво викрила всю сміховинність висунутого проти В. Чорновола звинувачення — суд все таки задовольнив усі вимоги звинувачення і засудив молодого журналіста на три роки позбавлення свободи.

Всі ці і багато інших фактів говорять про те, що ведені в останніх роках політичні процеси стають формою придушування інакомислячих, формою придушування громадянської активности і соціяльної критики,

(Закінчення на стор. 2-гій)

ФРАНЦУЗЬКИЙ ЮРИСТ ДІСТАВ МИРОВУ НАГОРОДУ НОБЕЛЯ

Осльо. — Мирову нагороду Нобеля дістав 81-літній французький професор права, Рене Кассен, голова Ради Европейського Суду щодо людських прав. Йому признали ту нагороду з уваги на 20-ті роковини проголошення Прав Людини. З цією нагородою Нобеля зв'язана золота медаля, диплом і грошева сума коло 67.500 дол. Йому вручать їх на церемонії 10 грудня ц. р.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Ситі і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Імперіялізм поляків

У днях 27-29 вересня ц. р. відбулася в Клівленді, Огайо, 7-ма Крайова конвенція Конґресу американської Польонії. На з'їзд прибуло 678 зареєстрованих делеґатів. Президент Джансон прислав гарну депешу, — привітального листа польською мовою переслав своїм спеціяльним представником, польським прелатом, кардинал Ян Круль з Філядельфії, велику промову — англійською мовою — виголосив демократичний кандидат на віце - президента, сенатор Едмунд С. Маскі. Обмірковано цілу низку ділових справ, особливо польського шкільництва в ЗСА, при чому стверджено зріст польських єпархіяльних і інших початкових шкіл та садків.

У вступній промові, що її виголосив президент Польонії Кароль Розмарек, і в резолюціях конвенції, оприлюднених 3 жовтня ц. р. гостро затавровано комуністичний, підлеглий Москві режим у Польщі і російське „культуртреґерство". Гостро затавровано інвазію совєтських та підлеглих Москві сателітських військ в Чехо - Словаччині. Заявлено солідарність з політикою американського Уряду супроти В'єтнаму, висловлено подив кардиналові Стефанові Вишинському за його відважну боротьбу проти комуністичного режиму в обороні Церкви і народу, зголошено вимогу, щоб ЗСА зактуалізували на терені Об'єднаних Націй проблему відкликання з Польщі все ще стаціонованих там совєтських військ. Словом — говорено про речі поважні і прийнято низку резолюцій антикомуністичного й антисовєтського характеру.

Але водночас на тому самому з'їзді керівної і репрезентаційної американсько-польської організації знову проявились ті познаки прадавнього польського імперіялістичного максималізму , який власне й спричинив трагічні для Польщі й цілого Сходу Европи наслідки, що про них говорено на з'їзді. Вже згадуваний президент К. Розмарек заявив: „. . . Домагаємось від уряду З'єднаних Стейтів визнання кордону на Одрі-Ніссі . . . Щоб ніколи не забракло голосів протесту Польонії проти загарбання польських східніх земель із Львовом і Вильном . . ." А в резолюціях читаємо м. і.: „Східні землі формально включено до російської імперії всупереч волі польського народу, і тому конвенція потверджує теперішнє становище Конґресу Польонії про недоторкальність східніх кордонів Польщі, що їх визначено в Ризькому договорі . . ."

Виходить: закріплення за Польщею на заході так званих „одзисканих" земель, що колись були польськими і потім, за німецької окупації, були зґерманізовані, — але водночас також привернення Польщі на сході українських і білорусько - литовських земель, що їх Польща частинно спольонізувала і намагалась спольонізувати за час свого володіння. „Польонія" протестує проти Ялтинського договору, автори якого не рахувалися з волею народів, — але й покликається на Ризький договір, що був домовленням Польщі й Московщини теж понад головою особливо українського народу, із зламанням і потоптанням Варшавської конвенції з 22 квітня 1920 р., в якій Польща визнала була Українську Народну Республіку, що була її, Польщі, вірним союзником у спільній війні проти Московщини . . .

Вже не раз підкреслювано, що польської вільної громади у світі, зокрема в ЗСА, не стосується приповідка „мудрий поляк по шкоді". Теорія і практика шляхетської Польщі „від моря до моря", відроджена й плекана в Польщі у рр. 1918-39, виявила яскраво, що Польща не всилі існувати ізольованою між Німеччиною і Росією, і що тільки єдиний фронт всіх народів, загарбаних відвічним імперіялістичним гоном тих двох потуг, може тому гонові опертися. „Польонія" по нинішній день уважає, що їй не потрібний спільний фронт з українцями, литовцями, білорусами й іншими уярмленими Москвою народами. Насправді: скільки трагічних історичних наук треба, щоб навчити людей політичного реалізму і відучити від фантастичних „мрій про потугу". А чейже вже великий Виспянський вивів у „Весіллі" ляльку Хохола, що на адресу короткозорої польської шляхетчини пригадував: „Мялесь, хамє, злоти руґ, зостал ці сєн іно шнур".

I. Світ

КАМБОДЖА І ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА

Минуло півтора місяця від часу окупації малої слов'янської країни Чехо - Словаччини. Перерішили цю справу в Москві туполобі диктатори, які вважають, що тільки грубою силою можна зупинити події. Звідси — інвазія, переведена п'ятьма державами Варшавського пакту.

Здається, все перейшло так, як заплановано у тих головах в Москві. Але не врахували вони, що людина має свобідну волю, яку годі контролювати навіть з допомогою вчення К. Маркса і Леніна. Вони вірять, що, змусивши людей мовчати, можна також скувати вільну думку.

З часописів, а зокрема зі сторінок „Свободи" відомо, які відгуки чехословацькі події викликали у Европі. Ми знаємо, що навіть західньоевропейські комуністичні партії осудили ту окупацію, насильство над „братньою країною", провід якої гадав, що одна комуністична держава не піде війною проти іншої, яка вирішила провести вимагані життям реформи.

Для виявлення своєї думки, для виявлення свого ставлення до важливих політичних проблем керівники не тільки великих, а й малих держав потребують мужности. Можна лявірувати роками, можна обманювати не раз інших, а часом і себе, але не можна це робити безконечно, бо раніше чи пізніше приходить момент, який вимагає мужности, щоб ясно і твердо висловити свою думку.

Після чехословацьких подій провідники Індії, Пакістану і кількох інших азійських країв не виявили мужности і жадним словом не осудили Москви за напад на Чехо - Словаччину. І тільки тепер, після довгої надуми, приходять рішення. Очевидно, вплинула на них постава комуністичних партій Франції, Італії та Австрії, а передусім — гострий осуд московської акції збоку червоного Китаю.

Камбоджа має особливе значення в політичному укладі сил у південно - східній частині Азії. І тому прилюдний і перший такого роду виступ голови цієї держави принца Нородома Шиганука звернув на себе загальну увагу світової преси.

Як відомо, дотеперішня політика принца Шиганука полягала в тому, щоб тримати країну невтральною, але з виразними симпатіями до комуністичних держав, головно Китаю та СССР. Очевидно, прийшов рішальний момент, і йому не вистачило терпця.

Принц Шиганук заявив: „Наша країна має великі турботи з комуністами В'єтнаму, які зовсім не рахуються з недоторкальністю наших кордонів. Вони вислали свої війська до провінції Ратанакірі та Мондулкірі і залишаються на нашій землі, як на своїй. Як це позначиться на нашому майбутньому? Я не відважуюся ров'язати цієї проблеми і тому вертаюсь до вас, народу і всіх осіб на вищих постах, щоб ви її обдумали".

„Становище надзвичайно складне, — продовжував принц Шиганук, — бо ті прикордонні провінції лежать у куті між кордонами Ляосу та Південного В'єтнаму і там закінчується так звана тропа Го Чі Міня, якою потайки доставляють постачання, війська і партизанів, що воюють проти американських, південнов'єтнамських і союзних військ".

Дотепер, коли американські або південнов'єтнамські війська обстрілювали партизанські або реґулярні червоні війська, що з території Південного В'єтнаму тікали до Камбоджі, принц Шиганук виступав з дипломатичними нотами, протестуючи проти порушення невтралітету своєї країни.

Одночасно з принцом Шигануком виступив через радіо міністер Камбоджі Соссен Фернандез, який керує справами національної безпеки. В обох цих виступах важливе те, що, говорячи про діяльність комуністів, вони згадують так званих „червоних Кгмер", тобто комуністичну о р г а нізацію Камбоджі, яка активно допомагає В'єтнамові та червоним силам з півночі в їх боротьбі проти американців та військ Південного В'єтнаму і з усією очевидністю плянує в майбутньому загарбати в свої руки владу в самій Камбоджі.

Минулого року навесні принц Шиганук уперше згадав про „червоних Кгмер", зазначивши, що фінансують їх комуністи держави Таї з Пейпінґу, і що дістають вони також допомогу з Ганою.

Тепер принц Шиганук заявив одверто: „Комуністи, які твердять, що Камбоджа може бути національною, незалежною к о м уністичною державою, говорять неправду. Комуністи Чехо - Словаччини старалися стати незалежними, але їм сказано: „Ви не маєте права на незалежність, ви не уповноважені вести свою внутрішню політику, згідно з вашими бажаннями та інтересами".

Трохи раніше він висловився так у розмові з кореспондентом французької преси:

„Це абсолютно ясно, що азійський комунізм не дозволяє нам триматися невтралітету і усунутися від китайсько - в'єтнамського і китайсько - американського конфлікту. Він не має можливости змусити нас умирати за Ганой або Пейпінґ, і тому намагається повалити наш режим зсередини".

Та все ж, не зважаючи на згадані вище виступи і заяви, уряд Камбоджі далекий від того, щоб відновити дипломатичні взаємини з ЗСА, перервані кілька років тому з причин порушень американськими з'єднаннями кордону в районі джунґлів, де оперують загони В'єтконґу і північнов'єтнамські війська.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

„ВВАЖАЄМО ЗА СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК ВИСЛОВИТИ ГЛИБОКУ ТРИВОГУ"

(Закінчення зі стор. 1-ої)

зовсім необхідної для здоров'я всякого суспільства. Вони свідчать про щораз сильнішу реставрацію сталінізму, проти якої так енерґійно і мужньо перестерігають І. Габай, Ю. Кім та П. Якір у своєму зверненні до діячів науки, культури і мистецтва СРСР. На Україні, де порушення демократії доповнюються та загострюються перекрученнями в національному питанні, симптоми сталінізму виявляються ще виразніше і брутальніше.

Ми вважаємо за свій обов'язок висловити глибоку тривогу з приводу всього наведеного вище. Ми закликаємо Вас використати свій авторитет і свої повноваження в тому напрямі, щоб органи суду і прокуратури строго додержувались радянських законів і щоб труднощі та різноголосся, які виникають у нашому суспільно - політичному житті, вирішувалося в ідейній сфері, а не віддавалось компетенції органів прокуратури та держбезпеки:

С. Параджанов — кінорежисер, лавреат міжнародних фестивалів, А. М. Корольов — кандидат фізико-математичних наук, Ю. В. Цехмістренко — кандидат фізико-математичних наук, І. С. Мірчук — мистець, В. Г. Боднарчук — кандидат фізико-математичних наук, І. Г. Заславська — кандидат фіз.-мат. наук, А. Ф. Лубченко — професор, доктор фіз.-мат. наук, лавреат ленінської нагороди, І. П. Дзюб — кандидат фіз.-мат. наук, І. О. Світличний — літератор, В. А. Вишневський — математик, І. М. Дзюба — член Спілки Письменників України, З. С. Грибніков — кандидат фіз.-мат. наук, Н. Н. Григор'єв — фізик, Б. Д. Шаніна — фізик, М. І. Білецький — математик, В. Бондар — кандидат фіз.-мат. наук, В. А. Тягай — кандидат фіз.-мат. наук, Ю. Колюпін — кандидат фіз.-мат. наук, В. Зуєв — фізик, О. Г. Сарбей — кандидат фіз.-мат. наук, П. М. Томчук — кандидат фіз.-мат. наук, Д. Абакаров — майстер спорту СССР, В. І. Шока — кандидат фіз.-мат. наук, Г. П. Кочур — член СПУ, В. О. Шевчук — член СПУ, Л. Костенко — член СПУ, Е. А. Попович — літератор, М. Коцюбинська — літератор, Б. Хорчук — член СПУ, З. Франко — л і т е р а т о р, А. Горська — член Спілки Художників України, В. Антоненко-Давидович — член СПУ, Б. Гопник — член Спілки Журналістів СССР, А. В. Скороход — професор, доктор фізико-мат. наук, чл. кор. АН УССР, В. Б. Богданович — ст. інженер, В. Н. Орасвський — к а н д и д а т фіз.-мат. наук, В. Покровський — фізик, П. Діброва — ст. інженер, А. О. Білецький — доктор філ. наук, Т. Н. Чернишева — доктор філ. наук, Ж. Скляренко — фізик, Т. Калустян — артистка, лавреат українського конкурсу вокалістів, Ю. Д. Соколов — професор, доктор фіз-мат. наук, чл.-кор. АН УССР, Ю. М. Березанський — професор, доктор фіз.-мат. наук, чл.-кор. АН УССР, Є. А. Сверстюк — літератор, Ю. Н. Коваленко — кандидат техн. наук, А. М. Таран — журналіст, А. А. Братко — кандидат філ. наук, Г. Т. Криворучко — робітник, Т. А. Коломисць — член СПУ, А. Ф. Сергієнко — студент, Б. Є. Тюфанов — інженер, Г. В. Болотова — продавець, В. В. Лінчевський — студент, В. А. Фоменко — студент, М. Р. Селівачів — студент, Л. Г. Орел — педагог, М. А. Черненко — редактор, А. Т. Болехівський — лікар, М. І. Палій — студентка, Я. В. Конопада — лікар, В. Б. Здоровило — інженер, Н. П. Безпалько — бухгальтер, Л. І. Ященко — член Спілки Композиторів України, Т. Р. Гірник — філолог, І. І. Русин — інженер, А. В. Забой — мистець, В. О. Безпалько — робітник, Б. Ф. Матушевський — інженер, М. Ю. Брайчевський — кандидат істор. наук, В. П. Савчук — робітник, Д. Порхун — пенсіонер, А. Н. Даценко — ст. інженер, Б. Д. Широцький — юрист, В. Г. Орел — інженер, Р. О. Мельниченко — філолог, Л. Просятківська — педагог, Л. І. Литовченко — студентка, Е. Ашпіс — викладач консерваторії, А. Г. Ситенко — професор, доктор фіз.-мат. наук; член.-кор. АН УССР, І. Я. Бойчак — кандидат філ. наук, член СПУ, В. Коломієць — член СПУ, Л. Семикіна — член Спілки Художників України, Г. Ф. Дворко — доктор хем. наук, А. Л. Путь — кандидат біолог. наук, Г. А. Бачинський — кандидат біолог. наук, П. Ф. Гожик — кандидат геолого-мінералогічних наук, П. Матвієнко — біолог, І. Б. Люрін — біолог, А. Шевченко — журналіст, Л. Коваленко — кандидат філ. наук, член СПУ, І. Драч — член СПУ, М. Вінграновський — член СПУ, Ю. Сердюк — член СПУ, Г. Севрук — мистець-маляр, А. Осинська — артистка, Л. П. Кармазина — інженер, К. Б. Толпиго — професор, доктор фіз.-мат. наук, чл.-кор. АН УССР, С. Кириченко — засл. діяч мистецтв УССР, А. Семенов — інженер, В. Зарецький — член Спілки Худ. України, Семенова — біолог, І. Литовченко — чл. Спілки Худ. України, Плаксій — мистець, В. Некрасов — письменник, член СПУ, лавреат держ. премії, Комашков — слюсар, Назаренко — електрик, Ердан — робітник, Берлінська — робітник, Педошковський — арматурник, Могиль — гідроізолювальник, Дірів — електрик, Булай — електрик, Мапаєєв — робітник, Виноград — робітник, Касимчук — ливар, Громадюк — бетонувальник, Сугоняко — тесляр, Рябокінь — асенізатор, Стефанчук — гідроізолювальник, Петров — гідроізолювальник, Горбач — електрик, Цебенко — шофер, Чижевський — бет. монтажник, Годун — каменяр, Кирев — електрозварювач, Іваненко, — гравер, Сирош — слюсар, В. Стус — літератор, Р. Довгань — журналіст, Р. Корогодський — мистецтвознавець, А. Захарчук — мистець, В. Луцак — скульптур, В. Довгань — скульптор, В. Богословський — лікар, Я. Ступак — літератор, Я. Кендзьор — робітник, В. Яременко — літератор.

Леся Лисак

ПІСНЯ СОЛЬВЕЙҐИ

Чарівні очі Сольвейґи не змінилися. У них та сама юна ніжність, та сама краса розмріяности, та сама глибінь відчуттів. Роки пройшли, так страшенно багато кругом змінилося, а очі Сольвейґи такі самі, як були тоді, коли ми із захопленням слідкували за міражною появою мисткині танку. Тоді, коли ясніли світла сценічної рампи, а на залі стелилася м'якість пурпурових котар. Там, у чудовому, визолоченому б а р роком, Львівському Оперному Театрі.

На вулицях Львова маршували воєнні роки, страшні роки, а на львівській сцені з'явилася феєрія романтики. На сцені жив Пер Ґюнт. Романтика бунту, злетів, спадань, радощів і терпінь — а над ними невмируща, всеобіймаюча, всепрощаюча любов Сольвейґи. Любов доброти й зрозуміння. Вічна любов матері - жінки. Її вияв — пісня Сольвейґи. Незрівнянна пісня, бо кращої годі заспівати...

На львівській сцені українська прімабалерина Валентина Переяславець. Українська Сольвейґа! Та, що Богом даним талантом і велетенською працею — постійною працею, невтомною, полум'яною — досягла голубих верхів'їв своєї музи Терпсихори. Пригадуєте Пер Ґюнта, пригадуєте ті переживання, коли сотні очей снувалися за поезію чарівної появи у світлах рампи?

Тоді забувалося про грозу війни. Тоді знаходилося заспокоєння та ясність думок у красі мистецтва, яке вона для нас творила. І за це ми були їй вдячні. За те духове піднесення, яке вона нам так щедро дарувала. За духову насолоду. За свідомість, що наш народ обдаровує нас мистцями світової величі. І що в час, коли заговорила чужа зброя — наша живучість не вмовкла. Бо із сцени промовляла силою свого мистецтва велика прімабалерина.

Роки пройшли, багато-чого змінилося, багато-чого призабулося...

І ось літній ранок на шматкові американської землі, що тепер стала шматком української, немов рідний острів серед чужого океану... Відомий усім нам цей чудовий закуток, де гори, дерева, стежки та ясне небо над ними — Союзівкою звуть цей острів, де все таке рідне, таке своє, близьке душі.

Ранок іде стежкою. І ось між деревами, на стежці — що за несподіванка! — це ж справді вона! Йде українська Сольвейґа, за ручку біляве дівчатко веде, свою похресницю. Дівчатко з ясними косенятами, очка карі, личко ніжненьке. А вона до дівчатка щось промовляє і дивиться тим поглядом Сольвейґи, в якому незмінна доброта, зрозуміння, ласкавість...

Ніби символ: велика українська прімабалерина — про неї чужий світ добре знає, до неї світові зірки на навчання приїздять! — вона так наших дітей любить. Вона хоче передати їм те безцінне знання, що в неї живе, знання, набуте довгими роками велетенської праці. Так, вона вчила українських дітей свого мистецтва по переселенчих таборах, вчила і вчить уже тут, у метрополітальному місті. Вчить з тією любов'ю Сольвейґи, з тихою надією у серці, що може котресь із тих дівчаток виросте й стане великою українською мисткинею.

Вона йде стежкою між деревами, і мені хочеться зупинитись перед нею й скласти їй глибокий поклін. Такий, яким вітають королев. Мені хочеться скласти поклін королеві українського клясичного танку.

По стільки роках — несподівана зустріч. Правда, ми не знайомі — тоді, у воєнні роки, таких молодих, які обожнювали її мистецтво — було багато. Хіба ж із сцени оперного театру вона могла бачити той гурт молоді, що стежив за кожним її рухом із висоти третього бальконy — „ґальорки"?

Позаду чую кроки, голоси. Чую жіночий шепіт: „Дивись, доню, дивись уважно — ця пані, що веде дівчинку, це наша славна українська прімабалерина Валентина Переяславець!"

Стає радісно. Пам'ятають її, пам'ятають, не забули! Пам'ятають і гордяться нею.

Чую дівочий шепіт: „А мамця звідки її знає?"

Чую усмішку в голосі пані, що говорить до своєї доні: „Ми всі її знаємо. Ти тільки дивись уважно, а я тобі опісля про неї розкажу. Був такий чудовий балет Пер Ґюнт. Чи вас у школі вчили про Ібсена?"

Заскрипів пісок, хтось пройшов попри нас, кроки заглушили дальші слова. А тоді знов уривок розповіді: „... бо тепер мода на ентертеймент. Хтось трішки підспівує, трішки підтанцьовує на сцені, і публіка тим вдоволена. Справжніх мистців танку не часто тепер можна побачити".

Призадумуюся. Правда, тепер мода на легку розвагу, в якій даремно шукати краси й глибини, розвагу, яка не залишає по собі нічого — крім порожнечі.

Ще чую, як мати каже до дочки: „Тепер вона вже не виступає, тільки вчить. Вчить справжнього мистецтва. Трудного мистецтва. Ах, шкода, доню, що ти не бачила її тоді. Ти була б горда, що ми, українці, маємо таких мистців".

Справді шкода. Та чи можна зупинити роки? Проте, не все минає — залишається свідомість цінностів, які не змінюються. Пісня Сольвейґи не вмовкла, вона залишається між нами безцінним дарунком мисткині, яка свою любов до краси дала своєму народові...

Василь Волицький

ПРИКРАСА КНИГОЗБІРЕНЬ

(1)

Вибагливо видану в 1967 році в Ню Йорку книгу „За волю України", в 50-ліття (1914-1964) збройного проти Москви виступу Українських Січових Стрільців, дала українській спільноті в діяспорі Головна Управа Братства УСС. Піднаголовок — „Історичний збірник Українських Січових Стрільців" —точніше окреслює зміст цієї книги.

Книга формату великої 8° має 608 сторінок. Між ними на 72 сторінках крейдяного паперу, позначених римськими числами, 146 оригінальних світлин і кілька мистецьких рисунків графіка Іванця. В них утривалені різні моменти стрілецького життя — від початків народження серед української галицько-буковинської молоді мілітарної ідеї і організування тієї молоді в січово-стрілецьких гуртах до серпня 1914 року, а після вибуху того ж року війни — з побуту Українських Січових Стрільців на фронті та у позафронтових формаціях під час визвольних змагань в рр. 1914-1920.

Доповнюють цю збірку світлини Київських Січових Стрільців, світлини інтернованих УСС в Юзефові (ЧСР), з'їзду кол. усусусів у чеській Празі 1921 р. і світлин Братства УСС в ЗСА і Канаді.

Мистецька обкладинка книги — Святослава Яцушка.

Збірник виготовила редакційна колеґія: Степан Ріпецький — головний редактор, Л. Лепкий і Лука Луців — члени. Вони ж члени Видавничої Комісії Братства УСС, що в її склад ще входили — Ярослав Гриневич, Мирон Заклинський, Володимир Калина, Роман Купчинський, Сава Никифоряк, Михайло Островерха, Петро Постолюк — заслужені усусуси, по визвольній війні широко відомі культурно-громадські діячі.

Книга є справжньою прикрасою української мемуаристичної літератури, зокрема є вона багатоцінним вкладом в скарбницю української історіографії.

За тематичним змістом книга поділена на 8 розділів: Визвольна ідея,ст. 21-78; Підготова до походу, ст. 81-112; Стрілецький шлях, ст. 115-255; Дмитро Вітовський, ст. 259-280; Маківка, ст. 283-314; Лисоня, ст. 317-348; Стрілецька пісня, ст. 351-371; Документи і матеріяли, ст. 375-441. На сторінках 445-496 примітки і показник імен; 497-608 бібліографія джерел до історії УСС, ювілейне видання Братства УСС, Ню Йорк 1965 (передрук праці д-ра Ст. Ріпецького, що охоплює 1,331 позицію).

В збірнику — спомини, публіцистичні статті, літературні нариси, листи, військові накази і звіти. До тематики окремих розділів вибрані вірші Р. Купчинського, Ол. Олеся (Кандиби), Ол. Бабія, Л. Луцева, Осипа Маковея і стрілецький гимн „Гей у лузі червона калина".

Цінним доповненням описів боїв на Маківці, на Лисоні і під Потуторами є списки усусусів, що полягли на полі бою, і тих, що померли внаслідок важких поранень.

Вступне слово подане теж англійською мовою. В ньому головний редактор, д-р Ст. Ріпецький, пояснює, що в 50-ліття збройного виступу УСС-ів виникла гостра конечність — „доповнити давні праці з історії УСС досі невідомими матеріялами — статтями і документами, які подавали б нові факти й вияснювали б та ілюстрували важливіші події і проблеми історії УСС".

Цю конечність подиктувало життя, точніше — вона виникла з провокаційних дій Москви, яка „у своїх злочинних плянах, — продовжує автор, — задумала загладу українського народу, знищення його духа. Терором вириває з його душі коріння національної свідомости, затирає сліди його традиції та пам'ять про визвольні змагання. Палить і нищить усі документи і друковану літературу, що говорили про його боротьбу з Московщиною. А вслід за цим у маси українського народу йде із Москви отруйна пропаґанда брехні, обману і фалшування історії України, зневага найсвятіших почувань народу, оплюгавлення його ідейних змагань до волі".

Большевицькі історики і автори енциклопедій, що їх цитує автор вступного слова, пишуть: „Леґіон УСС був зформований з куркульських синків і виконував в тилу російських військ шпигуно-диверсійні завдання". (Історія УРСР, видання Академії Наук УРСР)... Всі спроби українських буржуазних націоналістів посіяти серед трудящих західніх українських земель ворожнечу до російського народу успіху не мали... Добровольці із леґіону УСС здебільшого розбігалися по домівках або здавалися російським військам" (УРЕ, т. 17, ст. 117).

Наведені приклади притаманної большевикам забріханости говорять самі за себе. „Нашим обов'язком, — пише далі автор, — показати чисту, жертвенну і героїчну збройну боротьбу українського народу за волю такою, як її почали УСС-и пам'ятного літа 1914 р. і якою вона триває по сьогодні. . ."

Для цього редакційна колеґія віддала слово авторам, що для них ідея української самостійної держави та ідея відновлення української збройної сили творили зміст і ціль життя. Надхнені високими ідеями Шевченкового „Послання", „Кавказу" та його „Заповіту" і бойовим словом-наказом Франкового „Не пора", створили по 140 роках розгрому українських збройних сил на Запорізькій Січі нову українську збройну силу і в 205-ту річницю бою під Полтавою пішли у „кривавий тан", щоб поміститись за Полтаву, щоб „визволити братів українців з московських кайдан".

Збройний виступ УСС 1914 року відтворений на тлі суспільно-політичних відносин, що в них виростала українська молодь в австрійській займанщині. Характеристику тих відносин знаходимо в статтях авторів, що відіграли поважну ролю в житті тогочасної української молоді, як її провідники, пізніше — бойові вояки і старшини Леґіону УСС та й в статтях авторів, видатних публіцистів і науковців. Між іншими маю на думці статтю „Українські Січові Стрільці", що її, спираючись на власних спостереженнях і на аналізі політичної думки галицьких українців, написав Володимир Темницький, один з основоположників „Молодої України" (1900-1904), член Головної Української Ради, Української Бойової Управи та інших політичних організацій в рр. 1914-1918. Байдуже, а то й неприхильне ставлення старших громадян, вдоволених австрійським „статус кво", до стремлінь молоді — організуватися в мілітарних товариствах „довело до того, — пише він у згаданій статті, — що коли в нас появилися початки мілітарного руху, то заходи ці попали на цілком непідготований, а навіть на ворожий ґрунт".

Цю характеристику, кинувши жмут світла на громадські настрої українців у займанщині царської Росії, доповнює Василь Кучабський, один із провідників заснованого в 1913 р. Мазепинського Курсу Мілітарного, від 1914 р. бойовий стрілець, а згодом — старшина УСС і СС, в повоєнних роках — історик-науковець.

(Продовження буде)

ФОНД КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ —

ПОТРІБНО: $600,000; ЗІБРАНО ДОСІ: $533,000 ВПЛИНУЛО В ОСТАННІХ ДНЯХ: $7,000 ЩЕ ПОТРІБНО: $60,000

ЧЕКИ ВИСТАВЛЯТИ НА: UKRAINIAN STUDIES CHAIR FUND, 302 WEST 13th STREET, NEW YORK, N.Y. 100014

ПЕРЕДЧАСНО ЗІВ'ЯЛА КВІТКА...

(До першої річниці з дня смерти Люсі Савченко-Гриньків)

Чомусь так сталося, що її передчасної смерти 8 жовтня минулого року майже не завважила наша преса. Між тим, в особі Людмили Гриньків (з дому Савченко) українська еміграція втратила далеко непересічну постать, щоб її так скоро можна було забути. Зокрема, для тих, кому дорогі рідна українська пісня і українське мистецтво — взагалі.

Людмила Савченко народилася 25 квітня 1914 року на Житомирщині. Автор цих рядків мав приємність вчитися разом з Люсею в Черняхівській 7-річній школі в роках 1925-29. Хоч з того часу минуло багато років, але як сьогодні пам'ятаю ту тиху й скромну дівчинку в пальті з сірим заячим комірцем. Впродовж тих років не пригадую, щоб вона будь-коли й будь з ким мала якісь суперечки чи непорозуміння, бо всі учні любили й шанували Люсю за її лагідний і милий характер.

Подібно до свого на пару років старшого брата Юрка, який також вчився разом з нами, Люся визначалася замилуванням до літератури та до драматично - вокального мистецтва, зокрема, до співу. Коли на весні 1929 року завідувач школи огидний московський холуй Вахнюк (пізніше дослужився до заступника голови харківського облвиконкому) за два місяці до закінчення 7-річки вигнав мене з школи з видачею „вовчого білета" за те, що я єдиний на цілу школу відмовився поставити свій підпис під „спростуванням" до газети „Радянська Волинь", в якій справедливо було критиковано негідні вчинки вчителя нашої школи — російського шовініста Тарабукіна, з того часу я вже не бачився ні з Люсею, ані з її братом. І лише через 19 років, тобто, 1948 року, десь на залізничній станції в Німеччині мені знову випадково довелося з нею зустрітися вже як співачкою знаменитого хору Нестора Городовенка. В той час хор їхав кудись на свій черговий виступ.

Після закінчення 7-річки Люся закінчила педагогічну школу в Користишеві. Працювала один рік вчителькою в рідному містечку Черняхів під час страшного своїм голодом 1933 року. Там її діти любили не тільки, як добру вчительку, але й за те, що вона гарно співала. Помітивши незвичайні співочі здібности Люсі, хтось з її приятелів порадив їй залишити навчання в семирічці і посвятити себе мистецькій діяльності. І Люся так і зробила: вона вступила до -річної музичної школи в Житомирі, після закінчення якої працювала співачкою в Житомирському театрі аж до відходу німців.

Виїхавши з України, Людмила співала в різних хорах, в тому числі в хорі Нестора Городовенка. Але найдовше вона співала в Мюнхені в оперному ансамблі Богдана Пюрка, за допомогою якого виїхала до Дітройту.

Але й тут, на еміграції, Людмила не припиняла своєї улюбленої мистецької діяльности. Крім співу в українських православних хорах Дітройту, вона брала активну участь у багатьох українських театральних виступах, в тому числі також у капелі бандуристок, під керівництвом П. Потапенка.

Але ж відомо, що на еміграції український мистець не може вижити з своєї мистецької праці. Це стосувалося також і Людмили Савченко-Гриньків, яка вимушена була виконувати працю, яка нічого спільного не мала з мистецтвом, і яка в значній мірі підірвала її здоров'я. Але це ще було б півбіди, як би не виявлена в 1964 році злоякісна недуга, яку вже запізно було зоперувати і тому вона впродовж цілих трьох років повільно, але послідовно й немилосерно мучила хвору аж до її фатального кінця. Досить сказати, що щоб хоч трохи заспокоїти її страждання, цілого півроку вона вимушена була брати іньєкції проти болю кожних 3-4 години. Але незвичайна сила волі та віра в життя не покидали її до останнього віддиху. Як пише її чоловік Епіфаній Гриньків, „хоч вона мучилася страшно, проте мене потішала, що поправляється й ні на кого не нарікала, а тільки терпіла й мучилася".

Під час довгого але безнадійного шпитального лікування, Люсю відвідувало багато лікарів та приятелів — переважно людей мистецького світу, і всі вони були зворушені незвичайною витривалістю цієї, як на свій вік, такої молодої жінки. Як пише п. Гриньків, „головний хірург сказав, що на протязі 30-ти років своєї практики він це ніколи не зустрічав такого пацієнта з такою хворобою, щоб так терпів і одночасно був так сильний духом".

Покійна залишила дома старенького батька, двох братів та сестру, а тут, на еміграції, чоловіка Епіфанія, з яким хоч і дуже коротко, але так мило й щасливо прожила останні роки свого життя, і який з самопосвятою, гідною найбільшого подиву й признання, робив усе можливе в його силах і спроможностях, щоб полегшити страждання своєї коханої дружини.

Покійну поховано 12 березня ц. р. на українському православному цвинтарі в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Юл. Мовчан

Молодий багатонадійний фахівець

В українській пресі часто бачимо світлини молодих людей, які здобули високу освіту і здобули дипломи. Чиє українське серце не радіє тим, що зростають лави української інтелігенції, приходять нові ентузіясти національно - культурної праці.

Та доводиться завважити, що з тих наших молодих людей певна частина під час студій і після їх закінчення стоїть осторонь нашого національного життя, і українська громада немає з них ніякої користи. Ці люди завжди знаходять різні оправдання своєї пасивности в громадських справах і, скінчивши навчання та влаштувавшись на добру працю і маючи добре матеріяльне забезпечення, не виявляють зацікавлення до загальних справ української громади. Бувають часто випадки мішаних шлюбів, в яких одній стороні доводиться відректися всього того рідного, національного, чим живуть його батьки. І як часто таким особам, які не належать до яких українських організацій і ніколи нічого не робили в громаді, наші газети дають місце на своїх шпальтах та роблять їм та їм батькам незаслужену рекляму. Як тоді відрізнити від них тих молодих людей, які під час студій активно працюють в студентських та молодечих організаціях!?

Звичайно, більшості тих, що здобувають високу освіту, властива зацікавленість до українських справ, і ці справи є змістом їх молодого життя. Саме до таких людей належить молодий здібний професіоналіст та активний працівник на студентському та молодечому відтинку Богдан Футей. Його праця в громаді заслуговує на безперечне признання.

Д-р Богдан Футей

Багато зусиль вложив Богдан Футей, працюючи при підготовці Першого Світового Конгресу Українського Вільного Студентства як голова Організаційної Комісії. На Конгресі, що відбувся в днях 11 і 12 листопада 1968 року, Богдана Футея обрано на президента світової централі українського студентства — ЦЕСУС-у, членом Товариського Суду Світової Управи ТУСМУ.

Продовжуючи працювати як член СУМА, в 1957 році він був вибраний Загальними Річними Зборами осередку Спілки Української Молоді ім. гетьмана Богдана Хмельницького в Клівленді на голову. В біжучому році він є головним виховником юнацтва СУМА.

Народжений 28 червня 1939 року в Бучачі п'ятилітній Богдан у часі військової хуртовини в 1944 році разом з батьками залишив рідну землю і опинився в Німеччині, де перебував у таборах для переміщених осіб у Фісені в Міттенвальді. Переїхавши до Арґентини в 1949 році, Богдан Футей у Буенос Айресі скінчив народню школу та гімназію. В 1957 році він переселився до Америки, де в Клівленді, Огайо відвідував в 1958 році Лінколн Гай Скул, а далі Вестерн резерв університет, на якому здобув у 1962 році ступінь бакалавра, а в 1964 році — маґістра. 14 червня 1968 року Богдан Футей одержав ступінь доктора права в Маршал Лов Скул у Клівленді.

Увесь час упарі з навчанням молодий ентузіяст невпинно працював на національно - громадській ниві. У 1959 - 1960 і 1961 - 1962 роках він був головою Студентської громади ім. Адама Коцка у Клівленді, в 1961 - 1963 роках став віце - президентом СУСТА, де керував також референтурою зовнішніх зв'язків, в 1964 році був членом Упр. Ос. СУМ ім. гетьмана Богдана Хмельницького, як референт зовнішніх зв'язків, в 1963 - 1965 роках працював як президент СУСТА. Окрім того, був в 1965-1966-1967 секретарем Кредитової Кооперативи „Самопоміч" в Клівленді.

Богдан Футей є членом 240 відділу Українського Народного Союзу і 77 відділу „Провидіння". Він є одружений з донькою інж. Фута Мирославою, яка закінчила бизнеську адміністрацію в Дюк Коледжі. Вони мають сина Андрія та доньку Ліду. Богдан Футей викладає еспанську мову й історію в Брексвіл Сеньйор Гай Скул, і думає відкрити свою адвокатську канцелярію.

Можна не сумніватися, що і в майбутньому, ставши на шлях праці професіоналіста, молодий д-р Богдан Футей так самовіддано працюватиме на народній ниві, з такою самою посвятою уділятиме свій вільний час громадським справам, буде передовим в українській громаді, і свій досвід та набуті знання зуміє практично застосувати в тому напрямі, в якому можна буде осягнути найбільший успіх для нашої визвольної справи, для добра і щастя українського народу.

Теофіль Цішкевич
Член 240-го відділу УНСоюзу в Клівленді, Огайо.

РОЗПОЧНЕ СХОДИНИ ДИТЯЧИЙ ГУРТОК КНИГОЛЮБІВ

Бронкс, Н.Й. — Дитячий Гурток Книголюбів при 82-му Відділі СУА на Бронксі розпочне свої щотижневі сходини в неділю 20 жовтня о год. 4:0 по полудні, в залі церкви св. Покрови. Перша зустріч відбудеться під назвою „Вечір Мишки-гризикнижки".

СПОРТ

Редагує В.Сохан

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

„Тризуб", Філядельфія — „Дартс", Вашинґтон, мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи відбудуться в неділю, 13-го жовтня, о год. 2:30 по полудні на грищі при 29-ій і Клірфілд вулицях у Філядельфії.

„Чорноморська Січ", Нюарк — „Кінґс", Гартфорд, мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи відбудуться в неділю, 13-го жовтня, о год. 2:30 по полудні на грищі Мадярсько-Американського Горожанського Клюбу при 59 Порт Редінґ Евню, Вудбрідж, Н. Дж.

УСК Ню Йорк — „Дойчунґарн", Ню Йорк, мистецькі змагання „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу відбудуться в неділю, 13-го жовтня, о год. 1:15 по полудні на грищі Метрополітен Овал у Маспет, Н.Й. На цьому самому грищі о год. 3:00 другі мистецькі змагання „Великої Десятки": „Джуліяна" — „Гелленік".

— o O o —

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" — „ДАРТС", ВАШИНҐТОН 1:1

Відбрідж, 6 жовтня. — Після довшої серії змагань на виїздах симпатики „Ч.Січі" врешті діждалися цих перших змагань у себе в дома, що відбулися на мадярському спортовому майдані в м. Вудбрідж. Згідно з пляном гор АФЛіґи противником українських футболістів був досі непереможний клюб „Дартс" з Вашинґтону. Як уже повідомлялося, в складі „Дартс" виступає цілий ряд заавансованих футболістів з мільйонерських клюбів ПАФЛіґи: „Чіфс" Атланта і „Бейс" Балтимор. Це, як і факт здобутих трьох ліґових перемог (на зеро) дружини „Дартс" не давали багато надій на цей ремісовий вислід. Симпатики „Ч. Січі" приємно розчарувалися. Січовики і цим разом доказали, що вони, не дивлячися на дуже відмолоджений склад, являються грізними суперниками навіть такій добірній дружині, якою є лідер табелі гор АФЛіґи „Дартс" із столиці ЗСА. Майже нарівні з гостями українські футболісти починувалися гарною швидкою грою, а напад цим разом викінчував стрілово усі офензивні акції. Особливо в першій півгрі знаменитий інтернаціонал — воротар гостей Філіс майстерно демонстрував свої здібності. Одначе він не зміг оборонити своєї твердині в 29-ій хвилині, коли новий набуток „Ч.Січі" Р. Овєдо, перейнявши подачу Л. Вілчака, здобув ведення 1:0. Шість хвилин пізніше м'яч з вільного стрілу цього ж футболіста, щасливо для гостей, відбився від поперечки воріт Вашинґтону. Вислід 1:1 вирівняли гості в 41-ій хвилині воротами, що їх притомно здобув Ґамальдо. В другій половині обидві дружини грали дещо обережніше, бажаючи не допустити до можливої втрати чергових воріт. Можливості для обидвох дружин раз по раз чергувалися, але так і залишилися не використаними. В 54-ій хвилині Камінґс гарячково перестрілив понад ворота Куця, який знаменито боронив сильні стріли Коля і Мінора. В 80-ій хвилині оборонець Кріспін щасливо викопнув м'яч із стрілу Скоценя з лінії порожніх воріт. В загальному цей ремісовий вислід віддзеркалює перебіг змагань і з нього, мабуть, вдоволені обидва суперники. В перерві виступала на площі танцювальна група „Гопак" під мистецьким керівництвом п-ва Салабунів. Почесний викоп м'яча виконав улюбленець української молоді в Нюарку, дир. української парафіяльної школи св. Івана Хрестителя о. Ярослав Дибка. Склад „Ч.Січі": Р. Куць, М. Воробець, Б. Луцький, З. Снилик, В. Каздоба, В. Чижович, Л. Вільчак, В. Гіменез, Р. Овєдо, В. Скоцень, В. Вільчак, І. Бутенко, Б. Качмар. Склад „Дартс": Філіпс, Кріспін, Ґрелл, Мартінез, Теяда, Фратюр, Ґамальдо, Бравн, Колс, Мінор, Камінґс, Вустітутез, Евенс, Зіто, Кортез, Адіб.

О. Твардовський

— o O o —

ВІСТІ З РОЧЕСТЕРУ

„Київ" — Джермен Амерікенс 0:1

Футболісти „Києва" відбули в неділю, 29-го вересня, змагання зі сильною німецькою дружиною. До цієї зустрічі виступили сумівці в послабленому складі без В. Завадецького, С. Короля і О. Слука. Гра була вирівняна і проходила в скорому темпі. „Київ" програв змагання одними воротами, які впали через помилку оборонців.

„Київ" — „Ренджерс" А 2:1

До зустрічі з твердою дружиною ірляндців в неділю 6-го жовтня виступив „Київ" знову без трьох змагунів (В. Завадецького, С. Короля і А. Барабана), але навіть у послабленому складі дружина „Києва" виявилася твердою і завзятою. Швидкі акції нападу дозволили сумівцям здобути перемогу. Оборонні формації „Києва" заграли дуже добре в останніх хвилинах, коли вони здержали цілий ряд наступів ірляндців, які старалися за всяку ціну вирівняти вислід. Ворота для „Києва" здобули: В. Сухенко та Д. Тимченко. В останніх двох змаганнях грав знову на правому крилі „Києва" В. Ільчишин.

М. М.

— o O o —

УСК НЮ ЙОРК ПРОГРАВ ТРЕТІ ЗМАГАННЯ

УСК — „Блу Стар" 1:5

Ню Йорк, 29-го вересня. — Дружина УСК-у програла вже треті з черги мистецькі змагання „Великої Десятки". Одинокі ворота для УСК-у здобув Соловейко, добиваючи кутову подачу Адамяка. Четверо воріт для „Блу Стар" стрілив Арчібал, один з кращих змагунів професійної дружини „Н. Й. Дженералс", а автором п'ятих воріт був Чардін.

В загальному гра була слаба. В додатку до цього на 35-ій хвилині дійшло до суперечки, а потім сутички між змагунами, коли змагун „Блу Стар" повівся не поспортовому зі Соловейком. До бійки вмішалися симпатики, так що цей інцидент закінчився побиттям двох змагунів дружини „Блу Стар". Після цієї сутички УСК грав у десятку, тому що суддя вирішив, що УСК має стягнути зі складу будь-якого одного змагуна. Проти цього рішення і цим самим висліду змагань УСК вніс протест.

Склад УСК-у: Копчак, Фінні, Гонзалес, Кравець, Янґ, Мицак, Адамяк, Шмолоха, Масний, Ангел, Соловейко.

УСК резерва — „Блу Стар" резерва — 1:4.

УСК Б — НСК Бруклин Б — 1:1.

— o O o —

„ЛЕВИ" — „ОЛІМПІКС" 2:6

Шикаго, 29-го вересня. — Футбольна дружина „Левів" виступила до змагань із цьогорічним віце-чемпіоном ЗСА (проф. чапа) дуже скорою грецькою одинадцяткою з резервовою лінією нападу, бо без Бравна і Сантора. Мимо сильної волі перемогти, встоятись не було сили і „Леви" втратили дві дуже цінні точки, які були такі потрібні їм для запевнення собі на наступний сезон місця у Вищій Дивізії. „Олімпікс" після цієї перемоги вийшли на перше місце Вищої Дивізії, а „Леви" впали з 6-го на 7-ме. „Левам" остали ще дві гри, а саме з польськими „Орлами" і німецькою дружиною „Ґрін Вайт", які треба їм за всяку ціну виграти.

Впродовж цілих змагань „Олімпікс" тиснули послаблених „Левів", доказом чого є відношення кутових 13:1 в користь „Олімпікс". Греки здобули ворота на 15-ій, 17-ій, 44-ій, 63-ій, 65-ій і 68-ій хвилинах. На 42-ій хвилині Ліонартович зменшив рахунок на 1:2 з подачі Стахровського, і Вернон на 78-ій хвилині (на 2:6) з подачі Гаррісона. „Леви" грали дуже жертвенно і не використали декількох дуже догідних нагод, з яких могли навіть здобути нерішену. Склад „Левів": Мишалів, Медина, С. Дижурко, Іваник, Компані, Яворський, Лоско, Муґоса, Вернон, Гаррісон, Є. Мишалів, Ліонартович, Козій, Стахровський і М. Дижурко.

„Леви" рез. — „Олімпікс" рез. 2:2. Ворота для „Левів" здобули Гординський і Шиманський.

„Леви юнаки — „Некакса" юнаки 0:1.

„Леви" доріст — „Ютс" доріст 9:1. Добиччю воріт поділилися: Малий 3, Лозинський 2, В. Кулінченко 2, Л. Кулінченко 1 і Боярський 1.

„Леви" (10-12 р.) — „Орли" 0:11.

„Тигри" — „Атланта" 3:0

Сумівські „Тигри" здобули чергову перемогу в Третій Дивізії. Є вигляди, що вони здобудуть чемпіонат та увійдуть до Другої Дивізії.

Петро Головатий

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 12-го ЖОВТНЯ 1968 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя — 270 Відд. о 7-ій год. веч. в УНДомі. Проситься прибути на збори і вирівняти чл. вкладки. — А. Шаран, М. Баран, С. Островський.

КЛІФТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Укр. Січ — 182 Відд. о год. 6-ій веч. в залі Укр. Правосл. Церкви в Пассейку, Н. Дж. Проситься прибути на збори і вирівняти чл. вкладки. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Володимира — 130 Відд. о год. 7-ій веч. в приміщенні Укр. Кат. Ветеранів при 33 Іст 7-ма вул. Перед зборами можна вплатити чл. вкладки. — Управа.

НЕДІЛЯ, 13-го ЖОВТНЯ 1968 р.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Надзвичайні збори Т-ва Єдність — 163 Відд. о год. 12-ій дня в Домі Горожан, 847 N. Franklin St. Є важні справи, тому присутність чл. обов'язкова. — С. Филик, фін. секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори Б-ва св. ап. Петра і Павла — 102 Відд. зараз по співаній Сл. Божій в церковній залі, 5720 State Rd. — св. Йосафата. — І. Попович, предс., М. Бобечко, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Збори С-ва Пресв. Богородиці — 36 Відділ о год. 2-ій по пол. в Укр. Амер. Клюбі. Проситься чл. прибути на збори. — Марія Філяс, предс., Катерина Ярославська касир, С. Гунька, секр.

БАЛТИМОР, Мд. Місячні збори Б-ва Пресв. Тройці — 320 Відд. о год. 1:30 по пол. в Укр. Горож. Клюбі при 3101 O'Donnell St. Проситься чл. прибути на збори. — Т. Хай, предс., І. Малко, секр.

НЮАРК, Н. Дж. Побір членських вкладок від членів Б-ва св. І. Хрестителя — 76 Відд. о год. 1-ій по пол. в Укр. Кат. Школі при Сенфорд Аве. і Айві вул. Проситься вирівняти вкладки і вибрати свої дивідендові чеки, бо інакше секретар поверне їх до Головної Канцелярії. — М. Деметчук, предсідник, В. Салабун, секр.

ТАРЗАН, ч. 6074. По твора жерла золото!

— Дивний досвід, Іто! Ця потвора дається нам зловити! Вона не хоче пустити шнура!

— Вона має повний живіт чогось!

— Її кормом було золото! Колись мусіли кидати в це озеро золоті прикраси! Це різьблені тварини, яких вже тепер нема! Все це мусіло статися ще перед початком історії!